

Coronakrisen – Så påverkas ingenjörerna

Sammanfattning av resultaten

Faktaruta

I mitten av juni skickades en webbenkät ut till ett slumpmässigt urval av Sveriges Ingenjörers yrkesverksamma medlemmar. Urvalet bestod av 10 000 medlemmar och fördelning avseende kön, ålder och arbetsmarknadssektor representerade förbundets medlemsstock.

Resultaten av undersökningen bygger på svaren från de drygt 3 000 personer som besvarade enkäten. Svarefrekvensen på undersökningen blev således 30 procent. De inkomna svaren stämmer väl överens i fördelningen då man studerar de tre bakgrundsvariablerna — kön, ålder och arbetsmarknadssektor — som undersökningen har tillgång till. Det finns inget som tyder på att bortfallet skulle snedvrída resultatet och sannolikheten att bortfallsgruppen skulle tycka helt annorlunda än de svarande får ses som liten. Rapporten representerar åsikterna hos de ingenjörer som har besvarat enkäten.

Ingenjörernas arbetsplatser är sig inte lika sedan Coronaviruset började spridas. Det visar Sveriges Ingenjörers nya medlemsenkät. Företagen tvingas till rekordstora permitteringar, stora grupper arbetar hemma och arbetsmiljön har förändrats radikalt.

Drastisk nedgång. Var fjärde ingenjör, 26 procent, är permitterad på grund av Coronapandemin. Det visar tydligt hur hårt Sveriges företag har drabbats av krisen. Aldrig tidigare i modern tid har en störning i ekonomin så snabbt fått sådana drastiska effekter för en så stor andel ingenjörer. Hittills har 3 procent varslats om uppsägning och 2 procent har blivit uppsagda.

Fler riskerar inom kort att varslas om uppsägning. Var femte ingenjör svarar att arbetsplatsen troligen kommer att varsla inom de närmaste tre månaderna. Av denna femtedel är redan hälften permitterad i olika omfattning.

83 procent svarar att arbetet berörts av Coronakrisen. 2 av 10 har fått arbetsuppgifter som hör samman med pandemin.

Arbetsgivarna använder inte de permitterades tid till kompetensutveckling i särskilt stor utsträckning: knappt var femte permitterad ingenjör får någon typ av kompetensutveckling av sin arbetsgivare just nu.

Ljuspunkt i mörkret. 8 av 10 som svarar på enkäten jobbar hemma; antingen på eget initiativ eller på arbetsgivarens. Detta har lett till en kraftigt förbättrad upplevelse av att ha balans mellan arbetsliv och privatliv, särskilt för kvinnor. Ända fram till Coronakrisens startpunkt rådde högkonjunktur där våra medlemmar i undersökningar förmedlade att de hade stor arbetsbörda kombinerad med extra många arbetstimmar och hög stress.

Nu svarar hälften av kvinnorna i undersökningen, 49 procent, att balansen mellan arbetsliv och privatliv ha blivit bättre. Samma siffra för männen är 41 procent och totalt upplever 44 procent ökad balans. Det är i åldrarna 30-49 år som de största positiva effekterna finns.

Arbetsmiljön försämras. Trots att balansen mellan arbete och fritid förbättrats, så har arbetsmiljön totalt sett försämrats kraftigt för dem som berörts av Coronakrisen. Var fjärde har mer att göra än före krisen, mer än var tredje känner sig mer stressad och 4 av 10 svarar att deras välbefinnande på jobbet försämrats. Det är särskilt de yngsta ingenjörerna som svarar att stressen ökat och välbefinnandet minskat.

Korttidsarbete

När Coronaviruset spreds i början av året började länder runt om i världen att stänga sina gränser, stänga arbetsplatser och begränsa människors rörlighet. Detta ledde till en efterfrågekollaps som svepte över hela världen. I de länder som haft råd har svaret på krisen varit stora stödpaket till enskilda och företag. Sveriges variant för att rädda företag och arbetstillfällen är bland annat att företagen får ett tidsbegränsat stöd för att införa korttidsarbete. Tanken är att staten, företaget och den enskilde ska dela på kostnaderna för permitteringen.

Sveriges Ingenjörers enkät visar att Coronapandemin påverkat ingenjörernas arbetsplatser som aldrig förr. Krisen har slagit snabbt och hårt inte enbart mot produktion, utan även utveckling och forskning. Det gäller både industrin och den privata tjänstesektorn.

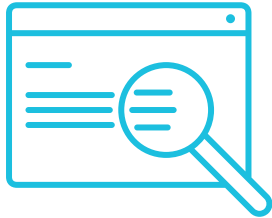
1 av 4 har permitterats

Permitterats	26%
Varslad	3%
Uppsagd	2%

Var fjärde ingenjör, 26 procent, är permitterad på grund av pandemin. Hittills har 3 procent varslats om uppsägning och 2 procent har blivit uppsagda. Sådana snabba effekter för ingenjörerna har vi inte sett i modern tid.

Den vanligaste permitteringsgraden är 40 procent (36 procent av de svarande), följt av 60 procent (31 procent), 20 procent (26 procent) och 80 procent (4 procent).

Sveriges Ingenjörers prognos för 2020 var att arbetslösheten bland ingenjörerna skulle öka något, till omkring 0,8 procent. Början av året utföll i linje med prognosen men överträffas nu med råge.

Ännu fler riskerar inom kort att varslas om uppsägning. Var femte ingenjör svarar att arbetsplatsen troligen kommer att varsla inom de närmaste tre månaderna. Av denna femtedel är varannan redan permitterad i olika omfattning.

Fem procent av dem som jobbar i industrin svarar att de befarar att de ska bli varslade inom tre månader och åtta procent tror att deras privatekonomi kommer att försämrans.

I stat, regioner och kommuner – som inte får permittera anställda – är risken för varsel knappt mätbar.

Sedan enkäten gjordes har flera stora industriföretag som GKN Aerospace, AB Volvo och Sandvik varslat tjänstemän om uppsägning.

Om man bara jämför permitterade och icke-permitterade, så är de permitterade betydligt mer oroliga över att bli varslade (10 procent mot 2 procent) och få sämre ekonomi (13 procent mot 6 procent) de närmaste tre månaderna. De som är varslade eller uppsagda är ännu mer oroad över sin ekonomiska situation.

Arbetsgivarna använder inte de permitterades tid till kompetensutveckling i särskilt stor utsträckning: bara var sjätte permitterad ingenjör i privat tjänst får någon typ av kompetensutveckling av sin arbetsgivare just nu, trots att krisen varit påtaglig i Sverige i snart fyra månader.

Balans mellan arbetsliv och privatliv

Många ingenjörer arbetar i exportindustrin och är vana vid att jobba på distans mot andra länder och kontor. Bland svaren i enkäten går heller inte att se att någon haft tekniska besvär med distansarbetet. Men när så många som åtta av tio jobbar hemma kan man i resultaten upptäcka en ny balans mellan arbetsliv och privatliv. Särskilt kvinnorna upplever en stor förbättring.

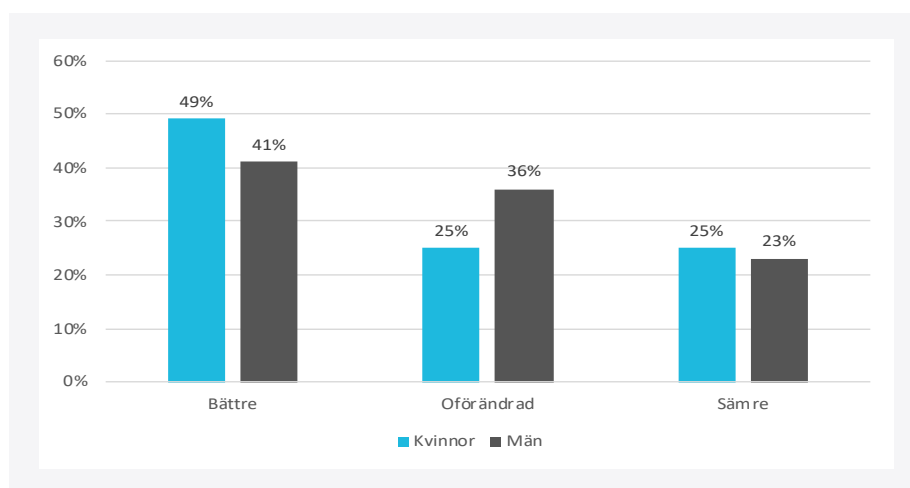
Ända fram till Coronakrisens startpunkt rådde högkonjunktur där våra medlemmar i undersökningar förmedlade att de hade stor arbetsbörda kombinerad med extra många arbetstimmar och hög stress.

Hälften av kvinnorna i undersökningen, 49 procent, har nu bättre balans mellan arbetsliv och privatliv. Samma siffra för männen är 41 procent och totalt upplever 44 procent ökad balans. Det är i åldrarna 30-49 år som de största positiva effekterna finns. Ingenjörerna svarar själva i enkäten på orsakerna till att bördan lättat: mindre restid, mer umgänge med familjen, mindre stress för hämtning och lämning på skola och förskola.

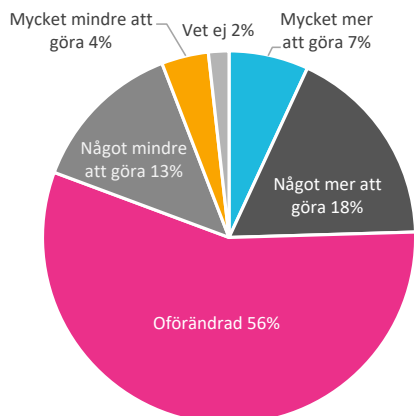
Flexibiliteten har ökat och många hinner med att träna på dagtid och utföra ärenden som annars är svåra att klämma in i schemat.

Siffrorna gäller alla som påverkats av Coronakrisen i sitt arbete. Om man bara räknar in dem som blivit permitterade, ökar känslan av balans ännu mer.

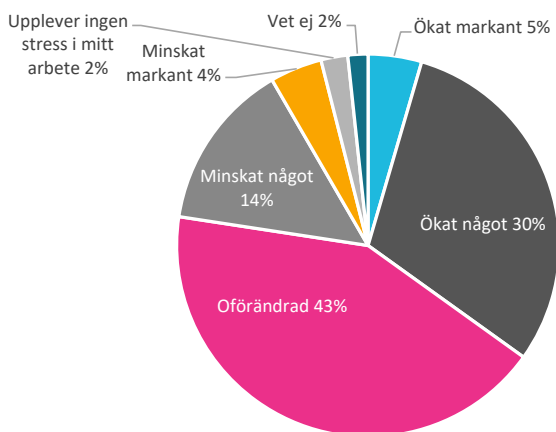
Hälften av kvinnorna anser att balansen mellan arbetsliv och privatliv har blivit bättre av att arbeta hemifrån

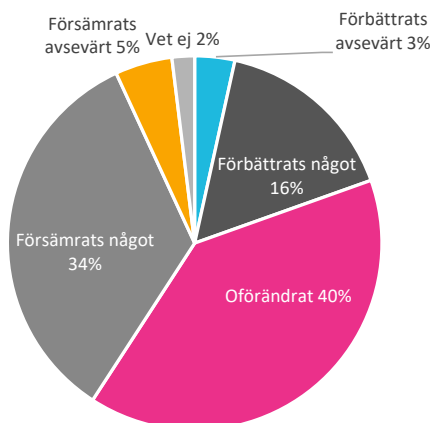
1 av 4 har mer att göra till följd av Coronapandemin

1 av 3 anser att stressen har ökat i arbetet

4 av 10 anser att välbefinnandet i arbetet har försämrats

Sämre arbetsmiljö totalt sett

Var fjärde ingenjör säger att arbetsbelastningen har ökat som en följd av Coronakrisen. Klart färre säger att den minskat: 25 procent jämfört med 17 procent.

Samtidigt har arbetsmiljön försämrats rejält för en stor grupp av dem som svarar. Var tredje ingenjör svarar att stressen på arbetet är större nu än före krisen. Fyra av tio ingenjörer säger att välbefinnandet på jobbet har försämrats. Särskilt de yngre upplever ökad stress och mindre välbefinnande på jobbet.

I de utförliga svaren på frågorna går det att spåra några huvudskäl till att arbetsmiljön försämras. Långt ifrån alla är nöjda med att alltid jobba hemma. Privatliv och arbetsliv flyter ihop, arbetsdagen pågår allt längre när datorn alltid är tillgänglig och många tror att de därför jobbar fler timmar i veckan. Ett skäl är att antalet möten ökar och det blir allt färre tillfällen för paus. Ett annat är att det är svårt att arbeta ostörd hemma när resten av familjen är hemma. Avsaknaden av arbetsrum och dålig ergonomi nämns också. Många saknar de sociala kontakterna och säger att det är lättare att arbeta effektivt från kontoret.

Slutsatser

Behåll ingenjörerna

Aldrig förr har så många ingenjörer permitterats. Aldrig förr har ingenjörernas arbetsplatser drabbats så hårt som nu. Och nu följer varslen och uppsägningarna med en växande oro för ekonomin. Det finns även tecken [i en annan enkät Sveriges Ingenjörer genomfört](#) att utvecklingsprojekt och forskning bromsar in eller stannar helt.

Under finanskrisen 2008-2009 behöll företagen i högre utsträckning sina ingenjörer i arbete, vilket ledde till en snabb återstart när konjunkturen väl vände.

Därför är det viktigt att de företag som kan satsar på att behålla ingenjörerna, utvecklar den spetskompetens företaget har och fortsätter att driva sina utvecklingsprojekt. Detta är förutsättningen för att Sverige ska kunna starta om snabbt: konkurrenskraftiga ingenjörsföretag med hög teknisk kompetens. Redan före krisen svarade ingenjörerna att deras arbetsgivare inte tog sitt ansvar för kompetensutveckling på allvar. Samtidigt har tekniktunga arbetsgivare talat om behovet av ett kompetensskifte för att möta nya behov som till exempel elektrifiering, 5G och AI. När var fjärde ingenjör är permitterad har företagen ett guldläge att kompetensutveckla sin arbetskraft för att stå redo när krisen vänder. Det har dessvärre inte skett, trots att universitet och högskolor har öppnat upp och varit redo att samarbeta.

Skapa ett flexibelt arbetsliv

Enkäten visar att hälften av alla kvinnor och en stor andel av männen upplever en ökad balans mellan arbetsliv och privatliv. Det pekar ut en riktning för framtidens arbetsplatser och visar att både kvinnor och män kommer att vara tveksamma till att acceptera en sämre flexibilitet när företagen startar om. Arbetsgivarna bör därför redan nu planera för nya sätt att arbeta som tar vara på de goda erfarenheterna som enkäten pekar på. Ingenjörer har en digital mognad som få andra yrkesgrupper och arbetsgivarna bör därför bejaka och införa nya digitala verktyg och praktiska arrangemang som gör hemarbete tillgängligt för fler.

Arbetsmiljön måste förbättras

Även om balansen i livet har förbättrats för en stor grupp, så är den sammanlagda bilden av arbetsmiljön att det skett en försämring under Coronakrisen: mer att göra, ökad stress och mindre välbefinnande. Till stor del verkar det bero på gränssättning mellan arbete och fritid å ena sidan, och praktiska förutsättningar att jobba på distans å andra sidan.

Om inte arbetsplatserna redan nu börjar hitta arbetsformer som minskar stress och arbetsbörda riskerar vi stora arbetsmiljöproblem framöver. Sådana problem leder till ohälsa som drabbar våra medlemmar och deras företag. Arbetsgivarna har inte råd att slita ut sina anställda, särskilt inte nu.

Det behövs bättre ergonomi och tydligare riktlinjer för när och hur arbetet ska utföras. Framöver måste även fler möjligheter diskuteras: att jobba hemma passar inte alla.

Box 1419, 111 84 Stockholm • Besök: Malmskillnadsgatan 48
08-613 80 00 • info@sverigesingenjorer.se
sverigesingenjorer.se

